

ПРАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ПРИДУНАЙСЬКА ФІЛІЯ

Кафедра Права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор

д.п.н. Гуменишова Е.Р.

«16» 02 2019 року

ОРГАНІЗАЦІЙНО – МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ
(ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА)

галузь знань 08 «Право»

спеціальність 081 «Право»

спеціалізація: Цивільне, господарське право та право інтелектуальної власності

Організаційно – методичні вказівки до кваліфікаційного державного іспиту з дисципліни
«Теорія держави і права»
за галуззю знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право», 2019 р., 21 сторінка

Розробник: в. о. доцента кафедри права, к.ю.н. Стрілець Галина Олександрівна
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри права
Протокол від «15» березня 2019 року № 2

Завідувач кафедри «Право» _____ Переверза О.Я.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст програми кваліфікаційного державного іспиту з дисципліни «Теорія держави і права».	5
3. Орієнтовані питання до кваліфікаційного державного іспиту з дисципліни «Теорія держави і права»	12
4. Список рекомендованої літератури	15
5. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів	19

ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ З ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

1. Пояснювальна записка

Підготовка фахівців у галузі права забезпечується вивченням студентами цілісної науково обґрунтованої системи навчальних дисциплін, що передбачені навчальним планом. Найбільш важливі з цих дисциплін, в тому числі і «Теорія держави та права», виносяться на державний іспит.

Теорія держави і права є фундаментальною, провідною навчальною юридичною дисципліною. У системі юридичних наук, теорія держави і права дає найширші за обсягом і глибиною знання державно-правових явищ та процесів, показує закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права.

Державний екзамен з «Теорії держави та права» – одна з форм підсумкової перевірки рівня оволодіння випускниками МАУП загальнотеоретичних знань про державу та право.

Мета організаційно-методичних вказівок допомогти випускникам зорієнтуватися:

- в обсязі та характері знань, які вони повинні будуть виявити під час державного іспиту;
- у літературі та нормативному матеріалі, за яким слід готуватися до екзамену;
- у критеріях оцінки знань.

Запропоновані методичні матеріали є комплексним документом, що відображає основні напрямки та обсяги учбової роботи студентів МАУП з курсу теорії держави та права й покликані зорієнтувати студента в загальному обсязі навантаження.

Для успішного складання атестаційного екзамену студент повинен знати:

- основні закономірності процесу виникнення держави та права;
- сутність і головні ознаки держави;
- основні підходи до типології держав;
- сутність функцій та форми держави;
- поняття та сутність правової держави та політичної системи суспільства;
- сутність права, його ознаки та функції;
- сутність і різноманіття форм (джерел) права;
- поняття, структуру та види норм права;
- сутність і співвідношення системи права та системи законодавства;
- поняття, ознаки та склад правового відношення;
- специфіку реалізації та тлумачення права;
- механізм правового регулювання суспільних відносин;
- поняття та типологію правової поведінки;
- склад і види правопорушень, принципи юридичної відповідальності;
- поняття й основні принципи законності;
- сутність, види правової культури та правової свідомості;
- поняття та сутність законності й правопорядку.

Студент-випускник повинен вміти:

- застосувати понятійно-категоріальний апарат теорії держави і права;
- аналізувати зміст правових норм та концепцій походження держави і права;
- застосовувати правові знання для пояснення фактів навколишнього життя;
- логічно викладати матеріал;
- аргументовано висловлювати свою думку, робити висновки.

2. Зміст програми кваліфікаційного державного іспиту з дисципліни «Теорія держави і права».

1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна.

Теорія держави і права як система знань про основні та загальні закономірності держави і права, її мета і завдання. Характеристика предмета теорії держави і права. Теорія держави і права в системі суспільних наук. Роль і місце теорії держави і права в системі юридичних наук. Особливості науки теорії держави і права. Зв'язок теорії держави і права із суспільною практикою. Значення теорії держави і права в сучасних умовах розвитку нашого суспільства. Поняття і ознаки функцій теорії держави і права. Їх класифікація і загальна характеристика. Взаємозв'язки і єдність функцій теорії держави і права. Теорія держави і права як навчальна дисципліна, її мета і завдання. Система курсу «Теорія держави і права».

2. Методологія теорії держави і права.

Загально-філософські питання наукової методології та методів наукового пізнання. Методологія теорії держави і права та її роль у пізнанні державно-правових явищ. Взаємозв'язок предмета і методу науки. Структура методології теорії держави і права. Основні підходи до вивчення держави і права. Методологічні принципи. Логічні прийоми. Методи юридичного пізнання та їх класифікація (загальнонауковий, частковий, спеціальний, спеціально-юридичний). Методологія юридичної теорії і методологія юридичної практики. Необхідність методологічної підготовки спеціалістів юридичного профілю.

3. Співвідношення суспільства, держави і права.

Юридично-теоретичне осмислення взаємозв'язку суспільства, особи, права і держави, його необхідність і специфіка. Поняття суспільства, значення його організації. Суспільство: його структура, соціальні і політичні інститути, соціальне регулювання. Обумовленість соціальної організації, соціальної влади і соціального регулювання. Суспільство, політика і влада. Політична і неполітична влада. Політична система суспільства, її структура і основні функції. Суб'єкти політичної системи. Місце держави в політичній системі. Співвідношення суспільства і держави. Суспільство і право. Людина, держава і право: їх співвідношення та методологічні підходи до розв'язання цієї проблеми. Політична організація суспільства і громадянське суспільство. Поняття, суть і структура громадянського суспільства. Характер співвідношення і взаємозв'язків громадянського суспільства і держави як критерій цивілізованості держави.

4. Виникнення держави.

Необхідність дослідження проблем походження держави і права в загальнонауковому і теоретико-правовому аспектах. Загальна характеристика існуючих теорій виникнення держави і права: підстави і причини різноманітності підходів. Основні теорії походження держави і права: теологічна, патріархальна, патримоніальна, органічна, теорія насильства, психологічна, договірна, історико-матеріалістична, іригаційна. Загальна характеристика первісного суспільства: економіка, організація, регулювання. Суспільна влада та соціальні норми у докласовому суспільстві. Причини і умови, що спонукали виникнення держави і права. Східний (азійський) і західний шляхи виникнення держави. Загальні закономірності виникнення держави і права.

5. Поняття, сутність і ознаки держави.

Держава – складне та історично обумовлене суспільно-політичне явище. Основні підходи до розуміння сутності держави, плюралізм в розумінні і визначенні держави. Державна влада як основа сутності держави. Співвідношення класового і загальнолюдського в сутності держави. Еволюція сутності і соціального призначення

держави. Пошук універсального визначення поняття держави. Розуміння держави в субстанційному, атрибутивному, інституційному і міжнародному аспектах. Основні ознаки держави, що відрізняють її від первісного суспільства та інших суспільних організацій (наявність території, публічної (державної) влади, всеохоплюючий, офіційний, універсальний характер, суверенітет, нерозривний зв'язок з правом). Методи здійснення державної влади (переконання і примус). Економічна, соціальна і морально-ідеологічна основи державної влади. Співвідношення держави і права: методологічні підходи до проблеми.

6. Функції держави.

Поняття, значення і об'єктивний характер функцій держави. Співвідношення їх з цілями, завданнями і принципами діяльності держави. Основні характерні риси функцій держави. Конкретно-історична обумовленість функцій держави. Обумовленість функцій держави її сутністю і соціальним призначенням. Класифікація функцій держави. Основні внутрішні функції держави. Основні зовнішні функції держави. Основні і додаткові; постійні і тимчасові функції держави. Функції держави і функції окремих його органів. Функціонування держави. Форми здійснення функцій держави: правові і неправові. Методи здійснення функцій держави. Характеристика основних внутрішніх і зовнішніх функцій сучасної української держави. Динаміка функцій держави. Зв'язок і взаємодія функцій держави. Межі діяльності держави.

7. Типологія держав.

Поняття типу держави. Теоретичні основи і значення типології держави. Необхідність визначення різних типів держав. Типологія як один з найважливіших прийомів і засобів пізнання історичного процесу розвитку держави. Проблеми типології держав. Критерії типології держав: географічний принцип, ідеальний тип, типи розвитку (динамічний і статичний), суспільно-економічна формація, цивілізація. Фактори, що визначають тип держави. Формацийний підхід: його переваги і недоліки. Особливості держави в рамках одного історичного типу. Наступність у розвитку держави. Характеристика окремих типів держав. Рабовласницька держава. Феодальна держава. Капіталістична держава. Соціалістична держава. Держава перехідного типу.

Цивілізаційний підхід: його переваги і недоліки. Класифікація цивілізаційних підходів: виділення східних, західних та змішаних держав; стародавніх, середньовічних і сучасних; аграрних, індустріальних і постіндустріальних та ін. Діалектика співвідношення формаційного і цивілізаційного підходів у типології держави.

8. Форми держави.

Форма держави як сукупність найбільш значущих її ознак. Спів- відношення форми держави і її сутності. Форма правління: поняття, суть, зміст і типологія. Загальна характеристика монархій і республік. Форма державного правління України і її розвиток у сучасних умовах. Співвідношення типу і форми держави. Різноманіття форм правління в межах одного типу держави.

Форма державного устрою, її сутність і види: унітарна, федеративна, і конфедеративна. Складна і проста держава. Унітарна держава, федерація, конфедерація, імперія, їх основні ознаки і особливості. Співдружність і співтовариство. Роль економічних, політичних, національних та інших факторів у виборі форми держави. Державний режим як характеристика форми держави, його співвідношення з формою правління і державним устроєм. Види державних режимів. Демократичний, авторитарний, тоталітарний режими. Тиранія, деспотія, охлократія, олігархія, теократія.. Демократичні і недемократичні державні режими. Теоретичні аспекти форми держави України (форма державного правління, форма державного устрою, тип державно-політичного режиму) за Конституцією України 1996 р.

9. Механізм держави.

Поняття і призначення механізму держави. Його роль в здійсненні функцій і завдань держави. Широке і вузьке розуміння механізму держави. Співвідношення механізму держави і її апарату. Структура державного апарату. Поняття і ознаки державних органів. Їх система і класифікація. Основні принципи організації і здійснення державної влади. Проблема поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову. Правоохоронні і “силові” органи держави (міліція, податкова поліція, прокуратура, служба безпеки, розвідка). Органи держави і органи місцевого самоврядування: їх співвідношення. Принципи організації і діяльність державного апарату. Державна служба. Державний службовець і посадова особа. Поняття і суть бюрократії. Демократичний і бюрократичний централізм. Вимоги до державного апарату та основні засади його діяльності в умовах демократичної, правової, соціальної держави. Гарантії діяльності органів державної влади. Проблеми удосконалення організації і діяльності механізму української держави.

10. Сучасні концепції держави.

Об’єктивні і суб’єктивні причини різноманіття існуючих концепцій держави. Класифікація сучасних концепцій держави. Характеристика держави в доктринах соціологічного характеру. Теорія солідаризму, теорія держави загального благоденства, теорія плюралістичної демократії, теорія еліт, теорія конвергенції, технократична доктрина. Юридичні теорії держави. Теорія правової держави і теорія соціальної держави та їх органічне поєднання на сучасному етапі розвитку цивілізації. Еволюція вчення про правову державу. Основні принципи і характеристики правової держави. Поняття соціальної держави, її співвідношення з правовою державою. Формування правової, соціальної держави в сучасній Україні: успіхи, проблеми і перспективи.

11. Введення в загальну теорію права.

Основні підходи до розкриття сутності права. Проблеми походження права. Регулювання суспільних відносин в період первіснообщинного ладу. Обряди, ритуали, табу, звичаї. Причини, умови та закономірності виникнення права. Методологічні основи визначення сутності права. Загальні питання праворозуміння і його значення для практичної діяльності. Поняття праворозуміння. Суб’єкт праворозуміння, об’єкт і зміст праворозуміння. Розуміння права у світовій і вітчизняній юриспруденції. Теорія юридичного позитивізму. Нормативістська теорія права. Соціологічна теорія права. Психологічна теорія права. Теорія природного права. Теорія широкого розуміння права. Інтегративний підхід до розуміння сутності права. Поняття типу права. Історичні типи права: рабовласницьке, феодальне, буржуазне, соціалістичне.

12. Поняття і ознаки права, його принципи і функції.

Проблема вироблення універсального визначення поняття права. Соціальне призначення права і його сутнісні характеристики: нормативність, загальна обов’язковість, формальна визначеність, системність, універсальність, забезпеченість державою та ін. Право в об’єктивному і суб’єктивному розумінні. Позитивне і природне право, їх співвідношення. Приватне і публічне право. Методологічні проблеми співвідношення права і закону. Співвідношення і взаємозв’язок права і держави.

Поняття принципів права і їх класифікація. Соціально-правові принципи права, їх суть. Спеціально-юридичні принципи права, їх поняття і види. Форми існування принципів права. Закріплення загальносоціальних та спеціально-юридичних принципів права в Конституції України. Правові презумпції та аксіоми. Функціонування права як його природна якість. Поняття функцій права. Система і класифікація функцій права. Характеристика загальносоціальних і спеціально-юридичних функцій права. Форми реалізації функцій права. Соціальна цінність права.

13. Правове регулювання.

Необхідність і закономірність соціальної регламентації суспільних відносин. Право в системі соціального нормативного регулювання. Дія права. Поняття правового впливу та його види: інформаційний, логічний, виховний, соціальний. Поняття правового регулювання. Правовий вплив і правове регулювання: їх співвідношення. Предмет, методи, способи і типи правового регулювання. Засоби правового регулювання. Стимули і обмеження як специфічні інформаційно- психологічні засоби правового регулювання: їх поняття і природа. Поняття правових режимів. Співвідношення стимулів і обмежень в різних правових режимах.

Поняття і характеристика основних стадій правового регулювання. Механізм правового регулювання, існуючі підходи до розкриття його сутності, елементного складу і функціонування. Поняття і суть механізму правового регулювання. Характеристика структури механізму правового регулювання. Проблеми ефективності права і правового регулювання. Вдосконалення механізму правового регулювання в сучасній Україні.

14. Норми права.

Поняття, ознаки, функції і види соціальних норм. Соціальні і технічні норми, їх взаємозв'язок. Техніко-юридичні норми. Історична обумовленість соціальних норм. Економічні норми; політичні норми; корпоративні норми; норми звичаю; релігійні норми; норми моралі; технічні норми; лінгвістичні норми. Нормативність як одна з провідних характеристик права. Поняття і суть норми права. Місце норм права в системі соціальних норм. Ознаки правових норм, що відрізняють їх від інших норм регулювання суспільно значимої поведінки. Норми права та соціальні норми: їх співвідношення і взаємодія.

Поняття, суть і підстави класифікації правових норм. Класифікація норм права за суб'єктами видання; за соціальним призначенням; за об'єктом; за методом правового регулювання; за сферою дії та ін. Види правових норм: установчі (норми-принципи), охоронні (норми-заборони), забезпечувальні (норми-гарантії), регулятивні (норми-правила поведінки), декларативні (норми-оголошення), дефінітивні (норми-визначення), колізійні (норми-арбітри), оперативні (норми-інструменти).

Поняття структури правової норми. Логічна обумовленість будови правових норм. “Ідеальна” трьохелементна конструкція правової норми. Особливості будови регулятивних і охоронних правових норм. Поняття, ознаки і види гіпотез правових норм. Поняття, зміст і види диспозиції. Поняття, види і призначення санкцій правових норм.

15. Форми (джерела) права.

Формальна визначеність як одна з найважливіших властивостей права. Проблеми визначення форм і джерел права, існуючі підходи. Співвідношення поняття “форма” та “джерело” права. Поняття юридичних форм (джерел) права, їх співвідношення. Основні види форм (джерел) права. Поняття і ознаки нормативно-правового акту як форми (джерела) права. Поняття і суть судового (адміністративного) прецеденту. Правовий звичай як форма (джерело) права, його сутність. Принципи і норми міжнародного права як джерела права в сучасному світі. Поняття і суть нормативного договору як форми (джерела) права. Особливості джерел права сучасних правових систем. Основні форми (джерела) права в Україні.

16. Правотворчість.

Правоутворення, правотворчість і нормотворчість: поняття і співвідношення. Зміст і цілі правотворчості, її призначення в суспільстві. Роль держави в утворенні правових норм. Співвідношення правотворчості і нормотворчості. Об'єктивне і суб'єктивне в праві. Принципи правотворчості: гуманізм, демократизм, науковість та ін. Суб'єкти правотворчості. Правотворчість як процес. Стадії (етапи) правотворчого процесу. Види правотворчості: відомча, делегована, санкціонована, локальна

правотворчість. Забезпечення правотворчої діяльності. Проблеми оптимізації правотворчої діяльності. Поняття юридичної техніки. Правила і прийоми юридичної техніки (правила зовнішнього оформлення юридичних документів; їх змісту і структури; викладення). Облік юридичних документів. Юридична термінологія і юридичні конструкції. Юридичні стиль і мова, вимоги щодо них.

17. Система права.

Системність як одна з визначальних характеристик права. Поняття і зміст системи права, її відмінність від правової системи. Структура системи права та її складові – галузі, підгалузі та інститути. Предмет і метод правового регулювання як підстави побудови системи права. Поняття галузі права. Загальна характеристика галузей права. Інститут права: поняття і види. Галузевий і міжгалузевий інститут права. Співвідношення міжнародного і національного права. Система права України і міжнародне право. Співвідношення матеріального і процесуального права. Співвідношення публічного і приватного права.

18. Система законодавства.

Термін «законодавство» у вузькому і широкому розумінні. Поняття системи законодавства. Співвідношення системи права і системи законодавства. Система законодавства як формальне вираження системи права. Будова системи законодавства: горизонтальна (галузева) та вертикальна (ієрархічна). Поняття і ознаки нормативно-правового акту як складового елементу системи законодавства. Класифікація нормативно-правових актів. Чинність нормативно-правових актів в часі, просторі і за колом осіб. Поняття, зміст, призначення і принципи систематизації нормативно-правових актів. Облік нормативних актів. Основні види систематизації нормативно-правових актів: інкорпорація, консолідація, кодифікація. Проблеми систематизації українського законодавства.

19. Правові відносини.

Характеристика суспільних відносин, які набувають правового характеру, і підстави його набуття. Соціологічні аспекти праворозуміння. Поняття і основні ознаки правових відносин. Структура правових відносин та її елементи (суб'єкти, об'єкти, юридичні факти та їх взаємодія). Суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників як юридичний зміст правових відносин. Класифікація правових відносин.

Поняття суб'єкта правових відносин. Види суб'єктів правових відносин. Правосуб'єктність як підстава участі суб'єкта у правових відносинах. Структура правосуб'єктності фізичних осіб. Поняття і суть правоздатності. Поняття дієздатності і її співвідношення з правоздатністю. Дієздатність в основних правових галузях. Поняття деліктоздатності. Особливості правосуб'єктності юридичних осіб.

Поняття об'єктів правових відносин, їх роль і місце в правових відносинах. Класифікація об'єктів правових відносин. Поняття, ознаки і суть юридичних фактів. Призначення юридичних фактів в правових відносинах. Класифікація юридичних фактів. Складні юридичні факти і фактичні склади. Конкретизація юридичних фактів. Проблема вибору юридичних фактів. Юридичні факти і соціальні ситуації. Фактичні системи. Презумпції як різновид юридичних фактів.

20. Правореалізація.

Правове регулювання і правореалізація: співвідношення і взаємодія. Поняття і суть реалізації права як кінцевої мети правового регулювання. Забезпеченість державою як підстава підвищеної здатності права до реалізації. Необхідність врахування багатоплановості змісту права з точки зору його природного і позитивного, об'єктивного і суб'єктивного характеру при вивченні реалізації права. Особливості правореалізації в

сучасних правових системах. Форми безпосередньої правореалізації: виконання, дотримання і використання. Поняття механізму правореалізації.

Поняття і основні ознаки правозастосування як особливої форми реалізації норм права. Підстави і необхідність правозастосування. Види правозастосування (оперативно-виконавче і правоохоронне). Форми здійснення правозастосування. Суб'єкти правозастосування. Принципи правозастосування. Стадії процесу правозастосування (аналіз фактичних обставин справи, вибір і тлумачення норми права, кваліфікація, прийняття рішення по справі). Умови і юридичні гарантії законного і обґрунтованого застосування права. Правозастосовчий акт як результат правозастосування: його поняття, ознаки і відмінності від нормативно-правового акту. Види правозастосовчих актів.

Поняття і загальна характеристика тлумачення права. Основні способи тлумачення права: граматичний, систематичний, логічний, історико-політичний, телеологічний (цільовий), спеціально-юридичний, функціональний. Види тлумачення за обсягом: буквальне, розширене і обмежене. Види тлумачення за суб'єктами: офіційне (казуальне і нормативне), автентичне, делеговане. Прогалини в законодавстві: поняття, причини виникнення і способи їх подолання (аналогія закону і аналогія права).

21. Поведінка особи у правовій сфері.

Поведінка особи і право. Поведінка у правовій сфері як безпосередній об'єкт правового регулювання. Поняття правової поведінки та її основні ознаки. Критерії класифікації правової поведінки (відповідність правовим нормам, соціальна значимість, юридичні наслідки). Поняття правового вчинку. Склад правового вчинку (суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона). Поняття, ознаки і суть правомірної поведінки. Правомірна поведінка як мета державно-правового регулювання. Види правомірної поведінки (класифікація за суб'єктами; суб'єктивною стороною; об'єктивною стороною; формою реалізації норм права). Стимулювання правомірної поведінки.

Правопорушення як соціальний і правовий антипод правомірної поведінки. Поняття і ознаки правопорушення. Суспільна шкідливість і небезпечність; протиправність; негативні юридичні наслідки як основні ознаки правопорушення. Юридичний склад правопорушення як сукупність його суб'єктивних і об'єктивних характеристик. Види правопорушень. Поняття і ознаки злочину. Поняття і види проступків, їх характеристика. Соціальні причини правопорушень. Шляхи і засоби попередження правопорушень. Об'єктивно протиправне діяння. Зловживання правом.

22. Юридична відповідальність.

Методологічні проблеми дослідження відповідальності. Основні підходи до розуміння сутності юридичної відповідальності. Ідея позитивної (перспективної) правової відповідальності та її недоліки. Проблеми розмежування загальної теорії юридичної відповідальності і теорій відповідальності галузевих юридичних наук. Проблеми розмежування "матеріальної" і "процесуальної" юридичної відповідальності.

Поняття і ознаки юридичної відповідальності. Мета, завдання і функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Поняття і зміст підстав юридичної відповідальності. Порядок покладання юридичної відповідальності. Юридична відповідальність і державний примус, питання їх співвідношення. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Класифікація юридичної відповідальності за галузевою ознакою (кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна). Класифікація юридичної відповідальності за характером санкцій (штрафна і правовідновлювальна). Юридична відповідальність в системі юридичних категорій. Співвідношення юридичної відповідальності і інших заходів державного примусу.

23. Правосвідомість і правова культура.

Психологічні аспекти розуміння сутності і соціального призначення права. Право і суспільна свідомість. Місце і роль правосвідомості в системі форм суспільної свідомості (політичної, економічної, моральної, релігійної та ін.). Поняття правової свідомості. Структура правової свідомості, її раціональні, емоційні і поведінкові компоненти. Правова психологія і правова ідеологія. Функції правосвідомості (пізнавальна, оціночна і регулятивна) та їх практична реалізація. Класифікація правосвідомості за суб'єктами (індивідуальна і колективна правосвідомість); за рівнем відображення правової дійсності (повсякденна, професійна і теоретична правосвідомість). Взаємодія права і правосвідомості. Роль правосвідомості у правотворчому і правореалізаційному процесах.

Поняття, основні характеристики і функції правової культури. Структура правової культури суспільства і окремої особистості. Рівень розвитку правової культури суспільства. Поняття, джерела і форми вираження правового нігілізму. Поняття, причини і наслідки правового ідеалізму. Правове виховання як основний засіб цілеспрямованого формування правової культури особистості: поняття, форми і методи здійснення.

24. Законність і правопорядок.

Існуючі підходи до визначення сутності законності. Розуміння законності у правовій державі. Поняття і зміст законності. Суб'єкти законності. Основні вимоги законності. Принципи законності. Законність і законодавство. Забезпечення охорони і захисту законності. Гарантії законності: поняття, система і форми реалізації. Загальні і спеціальні гарантії законності. Поняття конституційної законності та її зміст. Права людини і законність. Зміцнення законності як умова створення правової держави.

Різноманіття підходів до правопорядку. Поняття і ознаки правопорядку. Матеріальний, політичний і юридичний зміст правопорядку. Поняття форми правопорядку. Єдність змісту і форми правопорядку. Принципи правопорядку. Структура правопорядку. Класифікація рівнів правопорядку (за масштабністю; за обсягом; за характером суспільних відносин та ін.). Функції правопорядку. Правопорядок і громадський порядок. Тенденції розвитку правопорядку. Співвідношення законності і правопорядку. Роль законності і правопорядку в житті суспільства. Проблеми і шляхи зміцнення законності і правопорядку. Поняття і види дисципліни.

25. Правовий статус особи.

До питання співвідношення інтересів суспільства, держави і особистості. Права людини як критерій цивілізованості держави і суспільства. «Людина», «особистість», «громадянин»: співвідношення понять. Поняття і еволюція прав людини. Правовий статус особи як категорія, що дозволяє системно розглядати права, свободи і обов'язки людини і громадянина. Види правових статусів. Права людини як головний елемент правового статусу, їх класифікація (права людини і права громадянина; “покоління” прав людини; класифікація прав за об'єктом). Права людини і громадянина: природний і позитивний аспект. Поняття і суть обов'язків, співвідношення прав і обов'язків у структурі правового статусу особи.

Поняття забезпечення прав і свобод особи, його структура та механізм. Поняття гарантій прав і свобод особи та їх класифікація. Поняття реалізації, охорони і захисту прав і свобод особи, їх форми і види. Характеристика юридичних, інституційних і організаційних гарантій прав і свобод особи. Загальносоціальні умови забезпечення прав і свобод особи як сукупність соціально-економічних, політичних, культурних та інших чинників їх практичної реалізації. Співвідношення правового і фактичного статусу особи в суспільстві, шляхи подолання невідповідності.

26. Правові системи сучасності.

Поняття, зміст і структура правової системи. Розмежування термінів “система права” і “правова система”. Типологія правових систем. Порівняльне правознавство як

напрям юридичної науки і метод дослідження. Виникнення та основні школи порівняльного правознавства. Романо-германська правова система та її основні характеристики (система, форми (джерела) права, юридична практика, правова ідеологія). Структура і джерела англосаксонської правової системи. Загальна характеристика мусульманського і традиційного права.

Історичні і соціально-культурні витоки правової системи України. Особливості правової системи України. Форми (джерела) права в Україні. Становлення і розвиток правової системи України. Основні напрями вдосконалення організації і функціонування правової системи України. Місце і роль української держави у правовій системі. Основні принципи держави Україна та їх конституційне закріплення. Завдання розвитку держави і права України на сучасному етапі. Характеристика сучасного світового правопорядку.

3. Орієнтовані питання до кваліфікаційного державного іспиту з дисципліни «Теорія держави і права»

1. Предмет теорії держави і права.
2. Функції теорії держави і права.
3. Поняття і зміст методології юридичної науки.
4. Теорія держави і права як наука та навчальна дисципліна.
5. Теорії походження права.
6. Шляхи становлення права.
7. Основні сучасні концепції права.
8. Поняття та основні властивості права.
9. Принципи права.
10. Функції права.
11. Праворозуміння: поняття, зміст та типи.
12. Єдність, відмінності та типи зв'язків держави і права.
13. Тоталітарна, ліберальна, прагматична моделі взаємодії права і держави.
14. Соціальне регулювання: поняття та види.
15. Способи (прийоми) правового регулювання.
16. Предмет і метод правового регулювання.
17. Типи правового регулювання.
18. Поняття та ознаки норми права.
19. Структура норми права.
20. Класифікація правових норм.
21. Норма права і стаття нормативно-правового акта.
22. Поняття, ознаки та види правових відносин.
23. Склад правовідносин.
24. Суб'єкти правовідносин: поняття та види.
25. Об'єкти правовідносин: поняття та види.
26. Зміст правовідносин.
27. Передумови правовідносин.
28. Поняття та структура суб'єктивного права.
29. Поняття та структура юридичного обов'язку.
30. Юридичні факти, їх класифікація. Фактичний склад.
31. Поняття і структура правосвідомості.
32. Рівні та види правосвідомості.
33. Правова культура: поняття та структура.
34. Правова соціалізація і правове виховання.
35. Поняття та види деформацій правосвідомості.
36. Поняття та види джерел права.
37. Джерела права України.
38. Соціальний процес формування права і нормотворчість (правотворчість).

39. Принципи правотворчості.
40. Стадії правотворчої діяльності.
41. Види правотворчості.
42. Поняття та ознаки нормативно-правового акта, їх види.
43. Поняття, ознаки та види законів.
44. Підзаконні нормативно-правові акти.
45. Поняття систематизації нормативно-правових актів.
46. Види (форми) систематизації нормативно-правових актів.
47. Поняття та складові елементи системи права.
48. Публічне та приватне право.
49. Матеріальне і процесуальне право.
50. Галузі права та інститути права.
51. Законодавство: поняття та склад.
52. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі та за колом осіб.
53. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.
54. Поняття, зміст та стадії юридичного процесу.
55. Види юридичного процесу.
56. Поняття та ознаки реалізації права.
57. Форми реалізації права.
58. Поняття та ознаки застосування права.
59. Процес (стадії) правозастосовчої діяльності.
60. Прогалини у праві, шляхи їх подолання та усунення.
61. Колізії правових норм та способи їх подолання.
62. Юридична практика: поняття та види
63. Класифікація актів застосування права.
64. Поняття та різновиди тлумачення права.
65. Способи (прийоми) тлумачення права.
66. Поняття, ознаки та види правової поведінки.
67. Правомірна поведінка та її види.
68. Зловживання правом.
69. Поняття та ознаки правопорушення.
70. Юридичний склад правопорушення.
71. Види правопорушень.
72. Об'єктивно протиправне діяння.
73. Соціальна відповідальність та її види.
74. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
75. Принципи юридичної відповідальності.
76. Функції юридичної відповідальності.
77. Обставини, що виключають юридичну відповідальність.
78. Поняття, ознаки та структура правового статусу.
79. Поняття, принципи та вимоги правозаконності.
80. Правовий порядок: поняття та загальна характеристика.
81. Поняття, структура та стадії механізму правового регулювання.
82. Правові засоби: поняття та види.
83. Правові аксіоми, презумпції, фікції.
84. Поняття та структура правової системи.
85. Критерії класифікації правових систем.
86. Романо-германська правова сім'я.
87. Англо-американська правова сім'я.
88. Сім'я мусульманського права.
89. Правова система України на правовій карті світу.
90. Співвідношення права і держави.

91. Походження держави.
92. Поняття, ознаки та атрибути держави.
93. Основні критерії типології держав.
94. Поняття і види функцій держави.
95. Внутрішні функції держави: поняття та зміст.
96. Зовнішні функції держави: поняття та зміст.
97. Форми і методи здійснення функцій держави.
98. Поняття та структура форми (устрою) держави.
99. Форма правління: поняття та види.
100. Форма державного устрою: поняття та види.
101. Державний режим.
102. Форма держави сучасної України.
103. Поняття та ознаки державної влади.
104. Інститути держави.
105. Механізм держави: поняття, структура, принципи.
106. Державне управління і місцеве самоврядування.
107. Політична система суспільства: структура та функції.
108. Громадянське суспільство: поняття та ознаки.
109. Структура громадянського суспільства.
110. Принципи та механізм взаємодії громадянського суспільства та держави.
111. Поняття та ознаки демократичної держави.
112. Становлення та розвиток концепції правової держави.
113. Поняття та ознаки правової держави.
114. Правова держава та права людини.
115. Становлення та розвиток концепції соціальної держави.
116. Поняття та ознаки соціальної держави.

4. Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. Львів: ЛьвДУВС, 2008. 320 с.
2. Білозьоров Є.В., Власенко В.П., Горова О.Б., Завальний А.М., Заяць Н.В. Теорія держави і права: навч.посіб./ За заг.ред С.Д. Гусарева, О.Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Бостан С.К., Гусарев С.Д., Пархоменко Н.М. Теорія держави і права: навч.посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 348.
4. Венгеров А.Б. Теория государства и права: Учебник. 6-е изд., стереотип., учеб. Москва: Омега-Л, 2009. 608 с.
5. Гусарев С.Д., Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Теорія права і держави: навч. посібник. Київський національний ун-т внутрішніх справ. Київ: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 270 с.
6. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.
7. Зайчук О.В., Заєць А.П., Журавський В.С., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ: ЮрінкомІнтер, 2008. 688 с.
8. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття): Навчальний посібник. Київ, 2006. 127 с.
9. Кириченко В.М., Куракін О.М. Теорія держави і права: модульний курс.: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 264 с.
10. Копиленко О.Л., Зайчук О.В., Заєць А.П., Журавський В.С., Оніщенко Н.М., Бобровник С.В. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 400 с.
11. Коталейчук С.П. Теорія держави та права: навч. посібник для підготовки до держ. іспитів. Київ: КНТ, 2009. 320 с.
12. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є – вид., змін. й доповн. Київ: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2014. 608 с.
13. Кравчук М. В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – 3-є вид., змін. й доп. Тернопіль: Терно-граф, 2015. 480 с.
14. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
15. Кулапов В. Л., Малько А.В. Теория государства и права: Учебник для вузов. Саратовский филиал Института государства и права РАН; Саратовская государственная академия права. Москва: Норма, 2009. 384 с.
16. Летушева Н. И., Летушева М. В. Теория государства и права: Учебник. 5-е изд., стереотип., учеб. Москва: Издательский центр «Академия», 2009. 208 с.
17. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права. Київ: КНТ, 2006. 355 с.
18. Лук'янов Д. В., Погребняк С.П., Смородинський В. С., Христова Г.О. Теорія держави і права: посіб. для підгот. до держ. іспитів / за заг. ред. О. В. Петришина. 4-те вид., допов. і змін. Харків: Право, 2015. 204 с.
19. Малько А.В. Теория государства и права в схемах, определениях и комментариях: Учебное пособие. Учеб. изд. Москва: Проспект, 2009. 140 с.
20. Морозова Л.А. Теория государства и права: Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Эксмо, 2009. 477 с.
21. Ортинський В.Л., Грищук В.К., Мацько М.А., Буряк В.Я., Грищук О.В., Долинська М.С. Основи держави і права України: підручник. Київ: Знання, 2008. 583 с.

22. Осауленко О.І. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київський національний університет внутрішніх справ. Київ: Істина, 2007. 336 с.
23. Пендюра М. М. Теорія держави і права: посіб. для підгот. до іспитів. Київський національний ун-т внутрішніх справ. Київ: ТЕКСТ, 2008. 188с.
24. Петришин О. В., Погребняк С.П., Смородинський В.С. та ін. Теорія держави і права: підручник / за ред. О.В.Петришина. Харків: Право, 2015. 368 с.
25. Рассказов Л.П. Теория государства и права: Учебник для студентов вузов. 2-е изд., учеб. Москва: Риор, 2009. 463 с.
26. Рудик П.А. Теорія держави: основні теорії, концепції, підходи до вивчення: навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Алерта, 2015. 288 с.
27. Самофалов Л.П., Старостюк А.В., Кононець Т.Л., Шилінгов В.С., Чернецька О.В. Теорія держави і права для підготовки до іспиту: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ: КНТ, 2008. 228 с.
28. Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник у визначеннях та схемах. Київ: КНТ, 2009. 184 с.
29. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. Харків: Еспада, 2006. 776 с.
30. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник - 4-те вид., доп. і перероб. Київ: Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.
31. Татарчук В.І. Теорія держави і права. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2016 р. 184 с.
32. Тимченко С. М., Калюжний Р. А., Пархоменко Н.М., Легуша С.М. Теорія держави та права: посіб. для підгот. до екзаменів. Київ: Вид. Паливода А.В., 2006. 176 с.
33. Проблемы теории государства и права: учебное пособие / под ред. М.Н. Марченко. Москва: Юрист, 2001. 656 с.
34. Рассолов М.М. Актуальные проблемы теории государства и права. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. 447 с.
35. Середа Г.П. Проблеми теорії держави і права: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2009. 184 с.
36. Скакун, О.Ф. Теорія права і держави: підручник. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Київ: Правова єдність, 2011. 524 с.
37. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. Київ: Правова єдність, 2010. 525 с.
38. Теорія держави і права: практикум / За заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Ф. П. Шульженка Київ: КНЕУ, 2013. 308 с.

Додаткова література:

1. Актуальні проблеми теорії держави та права: навч. посіб. (за вимогами кредит.-модул. системи навч.) / за заг. ред. доц. каф. теорії та історії держави і права, канд. юрид. наук, доц. Є. О. Гіди. Київ: Ліпкан О. С., 2010. 258 с.
2. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях : навч. посібник. Київ: МАУП, 2004. 144 с.
3. Балинська О. М. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2008. 320 с.
4. Вступ до теорії правових систем / заг. ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. К. : Юридична думка, 2006. 431 с.
5. Гавриш С. Б. Правознавство. Київ: Генеза, 2011. 414 с.
6. Гаряєва Г. М. Правознавство : навч.-метод. посіб. для студ. усіх спец. Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». Харків: НТУ «ХПІ», 2010. 74 с.
7. Гелей С. Д. Політико-правові системи світу: навч. посібник. Київ: Знання, 2006. 668 с.

8. Дрожжина С.В. Правознавство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. 703 с.
9. Ковнієров. О. Є. Правознавство за рейтингово-модульною системою навчання: навч.-метод. посіб. Слов'янськ: Маторін Б. І., 2011. 118 с.
10. Коталейчук С. П. Теорія держави та права: навч. посібник для підготовки до держ. Іспитів. Київ: КНТ, 2009. 320 с.
11. Коцюбинська О. Ю. Теорія держави і права: системний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2012. 199 с.
12. Кунченко-Харченко В. І. Правознавство. Черкаси: ЧДТУ, 2009. 471 с.
13. Мала енциклопедія теорії держави і права / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2010. 368 с.
14. Новик М. К. Теорія держави і права : практикум. Житомир: Полісся, 2004. 213 с.
15. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії : монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 352 с.
16. Онуфрієнко О. В. Правові засоби у контексті інструментальної теорії права : дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Запоріжжя, 2003. 196 с.
17. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія. Київ: Юридична думка, 2008. 335 с.
18. Пендюра М. М. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до іспитів. Київ: ТЕКСТ, 2008. 188 с.
19. Пилипчатіна Л. М. Правознавство : фундаментальні поняття та положення. Словник термінів. Харків: ФОП Співак В. Л., 2013. 224 с.
20. Порівняльне правознавство: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за заг. ред. акад. О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 271 с.
21. Правознавство: навч. посіб. / за заг. ред. В. П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2010. 250 с.
22. Самофалов Л. П. Теорія держави і права: навч. посіб. у схемах. Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. 74 с.
23. Самофалов Л. П. Теорія держави і права для підготовки до іспиту : навч. посіб. для студ. ВНЗ / заг. ред. В. С. Шилінгов. Київ: КНТ, 2008. 228 с.
24. Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. Київ, 2000. 599 с.
25. Соловйова А. М. Правознавство: навч. посіб. Вінниця: Вінницька газета, 2011. 160 с.
26. Старостюк А. В. Застосування норм права: Ірпінь, 2007. 137 с.
27. Теорія держави і права : навч.-метод. матеріали для студ. юрид. ін-ту. Авт.-упоряд. М. В. Кравчук. Тернопіль, 2003. 102 с.
28. Тлумачний словник з теорії держави і права / авт.-упоряд. К. Г. Волинка. Київ: Магістр-XXI сторіччя, 2006. 112 с.
29. Трембіцький А. М. Порівняльне правознавство: навч.-метод. посіб. Хмельницький : Мельник А. А., 2011. 222 с.
30. Трофимова З. В. Теорія держави і права : навч. посіб. для студ. та учнів. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2004. 173 с.
31. Федоренко Г. О. Теорія держави і права: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. Дисципліни. Київ: КНЕУ, 2006. 232 с.
32. Хахуліна К. С. Теорія держави і права в схемах та визначеннях: навч. посіб. Донецьк: Донбас, 2011. 340 с.

Інформаційні ресурси:

1. Сайт «Бібліотека юриста». URL: <http://www.lawbook.by.ru/>
2. Українська правнича фундація. URL: <http://www.ulf.com.ua/>

3. Центр європейського і порівняльного права. URL: <http://www.ecle.gov.ua/>
4. Центр розвитку українського законодавства. URL: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
5. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
7. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
8. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
9. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>
10. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету. URL: <http://www.law.yale.edu/library/>
11. Німецькі бібліотеки. URL: <http://www.ddb.de/>
12. Національна бібліотека Франції. URL: <http://www.bnf.fr/>
13. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
14. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://kmu.gov.ua> -
15. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <http://ccu.gov.ua> -
16. Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://president.gov.ua> -
17. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua> -

5. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів

Студент одержує оцінку «відмінно» (**100-90 балів**), якщо він демонструє знання правових понять і категорій та взаємозв'язку між ними; знання назв і змісту нормативно-правових актів; знання та вірне розуміння змісту правових норм, їх характерних рис та особливостей; вміння давати змістовний та логічний аналіз правових норм; здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.

Студент одержує оцінку «добре» (**89-82 балів**), якщо він дає повні відповіді на теоретичні питання з курсу Теорія держави і права, що поставлені у відповідному екзаменаційному білеті, допустив незначні неточності у визначенні теоретичних понять та категорій.

Студент також одержує оцінку «добре» (**81-75 балів**), якщо він дає повні відповіді на теоретичні питання, поставлені у відповідному екзаменаційному білеті, допустив незначні неточності у визначенні теоретичних понять, містить посилання не на всі основні нормативно-правові акти, що регулюють відповідні правовідносини, або ж їх назви та дати прийняття вказані з помилками; логіко-фактологічне обґрунтування містить певні прогалини або неточності.

Студент одержує оцінку «задовільно» (**74 - 67 балів**), якщо він дає повну відповідь на одне з теоретичних питань, що поставлені у відповідному екзаменаційному білеті, на друге питання відповідь неповна, суть кожного запитання розкрита без повноти і обґрунтування, неповно розкрито зміст та значимість теоретичних понять та категорій.

Студент також отримує оцінку «задовільно» (**66 - 60 балів**), якщо суть кожного запитання які охоплюють матеріал з теорії розкрито їм неповно, без достатнього обґрунтування, але на додаткове питання дає неповну відповідь.

Студент отримує оцінку «незадовільно» (**59 - 35 балів**), якщо він дає поверхові відповіді на теоретичні питання, що поставлені у відповідному білеті. Відповіді на більшість запитань невірні, знання студента фрагментарні, аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.

Встановлюється порядок перерахунку рейтингових показників 100-бальної шкали оцінювання знань студентів в національну та європейську шкалу ECTS:

За шкалою Академії	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамени	Заліку	
100-90 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано	A
89-82 (дуже добре)	4 (добре)		B
81-75 (добре)			C
74-67 (задовільно)			D
66-60 (достатньо)	E		
59-35 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2(незадовільно)		FX
34-1 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)	2(незадовільно)	Не зараховано	F

У залікових книжках та додатках до диплому вказується оцінка за національною шкалою, а в дужках ECTS.

Державна атестація студентів проводиться відповідно до чинної нормативної бази.

Рівні навчальних досягнень	Бали			Критерії оцінювання навчальних досягнень	
	2-5	ECTS		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		1-100	A- F	Студент	
Високий	5	90-100	A	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлю свої думки, робить аргументовані висновки, демонструє знання правових понять і категорій та взаємозв'язку між ними; знання назв і змісту нормативно-правових актів; знання та вірне розуміння змісту правових норм, їх характерних рис та особливостей; вміння давати змістовний та логічний аналіз правових норм; здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.	має аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності, виконує завдання, не передбачені навчальною програмою, вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	4	75-89	BC	вільно володіє навчальним матеріалом, дає повні відповіді на теоретичні питання з курсу господарське право, що поставлені у відповідному екзаменаційному білеті, допустив незначні неточності у визначенні теоретичних понять та категорій.	За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою, має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	3	60-74	DE	дає повну відповідь на одне з теоретичних питань, що поставлені у відповідному екзаменаційному білеті, на друге питання відповідь неповна, суть кожного запитання розкрита без повноти і обґрунтування, неповно розкрито зміст та значимість теоретичних понять та категорій.	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Низький	2	35-59	FX	має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі навчального матеріалу,	Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача

				відсутні сформовані уміння та навички, під час відповіді допускаються суттєві помилки,	
Незадовільний	2	1-34	F	студент не володіє навчальним матеріалом	Виконує лише елементи завдання, потребує постійні допомоги викладача